

PROP-KOE/2025-01

24 stycznia 2025 r.

Opinia

w sprawie ochrony torfowisk i mokradeł w Planie Strategicznym Wspólnej Polityki Rolnej

Większość mokradeł w Polsce została przekształcona i zagospodarowana przez rolnictwo – dotyczy to zarówno mokradeł nietorfowych, np. terenów zalewowych rzek, jak i torfowisk, z których około miliona hektarów stanowi dziś użytki rolne¹. Skutkiem tych przekształceń jest utrata siedlisk i rosnące zagrożenie mokradłowych gatunków roślin, grzybów i zwierząt, drastyczne zmniejszenie retencji wody w krajobrazie oraz pogorszenie jakości wód powierzchniowych wynikające z likwidacji naturalnych bagiennych stref buforowych. Skutkiem są także emisje gazów cieplarnianych pochodzących z utleniania odwodnionych gleb organicznych, w ilości porównywalnej ze wszystkimi pozostałymi emisjami z sektora rolnego². W ostatnich latach sytuacja nie tylko nie ulegała poprawie, ale się pogarszała, np. w efekcie postępującej zamiany trwałych użytków zielonych na grunty orne, co na torfowiskach prowadzi do znacznego wzrostu emisji gazów cieplarnianych, ekspansji wydobycia torfu na dotychczas rolniczo zagospodarowane torfowiska, czy też rutynowego odnawiania starych systemów melioracyjnych i prowadzenia prac utrzymaniowych na ciekach zlokalizowanych w obrębie torfowisk. Należy podkreślić, że postępująca degradacja torfowisk na obszarach rolniczych ma również wpływ na sąsiadujące z nimi obszary chronione, zlokalizowane często w obrębie tych samych kompleksów torfowiskowych lub w inny sposób powiązanych hydrologicznie.

W powyższym kontekście wiele nadziei wiązano z wprowadzonym w 2020 roku do Wspólnej Polityki Rolnej (WPR) zapisem o konieczności „ochrony mokradeł i torfowisk”, znanym jako norma GAEC 2, będąca częścią tzw. warunkowości, czyli obowiązkowych praktyk, związanych ze zrównoważonym gospodarowaniem i ochroną środowiska.

¹ Jabłońska E., Kotowski W., Giergiczny M. 2021. Projekt Strategii Ochrony Mokradeł na lata 2022-2023. Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska.

² Emisje gazów cieplarnianych z osuszonych torfowisk Polski są szacowane na ok. 35 mln ton ekwiwalentu CO₂ rocznie, należąc do najwyższych w Europie. Kotowski W. (2021). Oszacowanie emisji gazów cieplarnianych z użytkowania gleb organicznych w Polsce oraz potencjału ich redukcji. Fundacja WWF Polska.
https://www.wwf.pl/sites/default/files/2021-07/emisje_z_gleb%20internet.pdf

Norma GAEC 2 została wprowadzona, zgodnie z zapisem WPR, w celu „ochrony gleb zasobnych w węgiel”³, a głównym kontekstem tego zapisu była potrzeba ograniczenia emisji gazów cieplarnianych z osuszonych torfowisk. Norma GAEC 2 stanowi więc w zamyśle narzędzie komplementarne do zapisów o ochronie torfowisk rolniczych w unijnym prawie o odbudowie zasobów przyrodniczych (Nature Restoration Law, NRL): GAEC 2 ma zapewnić podstawowy poziom ochrony wszystkich mokradeł i torfowisk będących użytkami rolnymi (fakt, że wymieniono osobno torfowiska obok mokradeł wskazuje na intencję ustawodawcy objęcia ich ochroną niezależnie od tego, czy są jeszcze mokradłami, czy też zostały odwodnione), a NRL powinien doprowadzić do poprawy stanu części z nich, np. poprzez dobrowolne mechanizmy wsparcia rolników.

Sposób implementacji norm w zakresie warunkowości jest w gestii krajów członkowskich, które zapisują szczegółowe wytyczne w krajowych Planach Strategicznych (PS). Polska uzyskała derogację wdrożenia GAEC 2 do stycznia 2025⁴. 31 grudnia 2024 r. Rada Ministrów przyjęła uchwałę o zatwierdzeniu zmian w PS WPR na lata 2023-2027, wśród których znalazły się m.in. zapisy o implementacji normy GAEC 2.

Po zapoznaniu się z tymi zapisami, a także z przebiegiem procesu legislacyjnego, uznajemy przyjęty przez Radę Ministrów PS WPR za niekorzystny dla ochrony mokradeł i torfowisk i wnioskujemy o zmianę przyjętych zapisów dla normy GAEC 2, zgodnie z analizą i wytycznymi zawartymi w poniższej opinii.

1. Zasięg obowiązywania normy i definicja torfowisk

Kluczowe dla wdrożenia normy o ochronie mokradeł i torfowisk jest wyznaczenie obszarów, na których ma ona obowiązywać. Jak czytamy w przyjętym PS w uzasadnieniu normy GAEC 2:

„w procesie wyznaczania gruntów objętych GAEC 2 za definicję torfowiska przyjęto rodzaj mokradeł, w których z uwagi na warunki wilgotnościowe związane z wysokim poziomem wód gruntowych następuje nagromadzenie się torfu z rozkładających się roślin, a mineralizacja materii organicznej jest ograniczona. Aby zapewnić właściwą ochronę zasobów węgla zdeponowanych w glebach torfowych na użytkach rolnych, w procesie wyznaczania gruntów objętych GAEC 2 jako dwa kryteria kwalifikacji gleb organicznych określone zostały: zawartość materii organicznej w glebie oraz miąższość warstwy organicznej. Aby zapewnić ochronę gleb o największych zasobach węgla, normą GAEC 2

³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R2115>

⁴ Ustawa z dnia 8 lutego 2023 r. o Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027. Dz. U. 2023 poz. 412.

objęto gleby organiczne o zawartości materii organicznej co najmniej 60% suchej masy gleby w warstwie o miąższości co najmniej 40 cm.”

Przytoczona definicja torfowisk jest w istocie definicją ekosystemów bagiennych, czyli torfowisk zachowanych w stanie naturalnym. Biorąc pod uwagę, że w Polsce co najmniej 85% torfowisk jest odwodnione (a wśród torfowisk nieleśnych aż 90%!)⁵ i nie akumuluje torfu, użycie wyżej przytoczonej definicji wydaje się skrajnie niewłaściwe. Ogólnie przyjętą – w geologii, biologii i naukach rolniczych – definicją torfowiska jest obszar z naturalnie zakumulowanym pokładem torfu, zwykle o miąższości powyżej 30 cm⁶ – zatem torfowisko o odwodnionej powierzchniowej warstwie torfu pozostaje torfowiskiem, dopóki pokład torfu nie ulegnie dekompozycji. Również kryterium minimalnej zawartości 60% materii organicznej w suchej masie gleby w górnych 40 cm profilu torfowego powoduje, iż normą objęte są tylko dobrze zachowane i nieznacznie przekształcone torfowiska. Pod wpływem odwodnienia torf ulega mineralizacji, a zawartość materii organicznej spada znacząco poniżej tej wartości. Ogólnie przyjętym (również w gleboznawstwie rolniczym) minimalnym kryterium wyróżniania torfowych gleb organicznych jest zawartość 30% materii organicznej w suchej masie gleby, a więc wartość dwukrotnie niższa niż przyjęta w PS WPR⁷. Dla porównania zwracamy uwagę, że analogiczne przepisy o wprowadzeniu normy GAEC 2 w Niemczech przyjmują minimalną zawartość materii organicznej na poziomie 15%, a w Danii – 12%, a więc charakteryzującym skrajnie zdegradowane gleby potorfowe (murszaste). Takie rozwiązanie ma uzasadnienie w badaniach emisji z torfowisk, wskazujących że nie zależą one znacząco od zawartości materii organicznej, a jedynie od poziomu wody i sposobu użytkowania⁸.

Zwracamy uwagę, że pozostawienie aktualnej definicji torfowisk oraz minimalnej wartości 60% materii organicznej w suchej masie gleby oznacza *de facto* pozostawienie niemal wszystkich użytkowanych rolniczo torfowisk poza obowiązywaniem normy. Zawarty w przytoczonym wyżej zapisie argument, iż minimalne kryterium 60% przyjęto „aby zapewnić ochronę gleb o największych zasobach węgla” jest oparty na całkowicie błędnym założeniu: im wyżej podniesiemy „poprzeczkę” zawartości materii organicznej

⁵ Jabłońska E., Kotowski W., Giergiczny M. 2021. Projekt Strategii Ochrony Mokradł na lata 2022-2023. Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska.

⁶ Joosten H., Sirin A., Couwenberg J., Laine J., Smith P. 2016. The role of peatlands in climate regulation. W: Bonn A., Allott T., Evans M., Joosten H., Stoneman R. (Red.). Peatland restoration and ecosystem services: science, policy and practice. Cambridge University Press. (Vol. 66). Cambridge, UK: Cambridge University Press.

⁷ Ograniczenie obowiązywania normy do obszarów z aktywnym procesem torfotwórczym oraz minimum 60% materii organicznej wprowadzono uchwałą Komitetu Monitorującego z dnia 30.10.24, zmieniając zapis we wcześniejszej, roboczej wersji zmian w PS, gdzie mowa była o ochronie „torfowisk z czynnym procesem akumulacji węgla oraz częściowo odwodnionych gleb organicznych znajdujących się obecnie na użytkach rolnych i nie przekształconych dotychczas w grunty orne” oraz minimalnej zawartości materii organicznej na poziomie 30%.

⁸ Liang Z., Hermansen C., Weber P. L., Pesch C., Greve M. H., de Jonge L. W., ... Elsgaard L. 2024. Underestimation of carbon dioxide emissions from organic-rich agricultural soils. Communications Earth & Environment, 5(1), 286.

w torfie, tym mniej torfowisk zostanie objętych ochroną. Nie ma też jasności co oznacza zapis, iż zawartość materii organicznej dotyczy warstwy „gleby o miąższości co najmniej 40 cm” (czy ma to być wartość średnia, minimalna czy maksymalna). Natomiast trzeba podkreślić, że w torfowiskach odwodnionych, w związku ze stopniowym zanikaniem powierzchniowych warstw torfu w tempie ok. 1,5 cm rocznie oraz kontynuacją odwadniania (przez utrzymywanie i odnawianie rowów melioracyjnych), wciąż poddawane rozkładowi są warstwy coraz niżej zalegającego torfu, co w konsekwencji prowadzi do zanikania torfowisk⁹.

Jeśli chodzi o mokradła nietorfowe, przytoczona definicja traktuje je enigmatycznie, więc nie jesteśmy w stanie odnieść się do poprawności ich wyznaczenia, ale wzmianka, iż wykorzystano do tego celu Bazę Danych Obiektów Topograficznych BDOT10K, sugeruje zdecydowanie zbyt małą rozdzielczość, która nie może być wykorzystana do planowania działań na poziomie gospodarstwa rolnego. Należy podkreślić, że wbrew wcześniejszym zapowiedziom, nie przedstawiono żadnych szczegółowych materiałów kartograficznych (np. bazy GIS) pozwalających zweryfikować które obszary znalazły się w zasięgu normy GAEC 2; podano tylko, że łącznie obejmie ona 146 tys. hektarów. Abstrahując od tego, że nie wiadomo jaką część tej powierzchni stanowią torfowiska, a jaką mokradła nietorfowe, zwracamy uwagę, iż jest to zaskakująco mały areał, biorąc pod uwagę przytoczone wyżej dane o występowaniu w Polsce ok. 1 mln ha torfowisk klasyfikowanych jako użytki rolne.

Głównym celem normy GAEC 2 wszystkim ochrona zasobów węgla w glebach organicznych i zapobieżenie emisji z tych gleb gazów cieplarnianych, przede wszystkim dwutlenku węgla powstającego wskutek rozkładu torfu. Emisja gazów cieplarnianych z użytkowanych rolniczo torfowisk Polski szacowana jest na 30,3 Mt ekwiwalentu CO₂, z czego 27,0 Mt przypada na dwutlenek węgla, DOC i metan, a 3,3 Mt na podtlenek azotu (Kotowski 2021¹⁰). Prawidłowo ukształtowana norma GAEC 2 powinna tym emisjom zapobiegać. Zastosowanie normy tylko do gleb o zawartości węgla organicznego > 60% oznacza jej ograniczenie tylko do niewielkiej części (mniej niż 15%) areału, z którego generowana jest przedmiotowa emisja i to w dodatku do tej części, z której emisje jednostkowe są najmniejsze. W konsekwencji, takie zastosowanie normy GAEC 2, już ze względu na rażąco niedostateczny zakres jej zastosowania, nie będzie mogło znacząco zapobiec emisjom z rozkładających się torfów, a tym samym cel tej normy nie zostanie osiągnięty.

⁹ Ilnicki P., Szajdak L.W. 2016. Zanikanie torfowisk. Wydawnictwo Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół. Nauk, Poznań, s. 312.

¹⁰ Kotowski W. 2021. Oszacowanie emisji gazów cieplarnianych z użytkowania gleb organicznych w Polsce oraz potencjału ich redukcji. Fundacja WWF Polska.

2. Wymogi GAEC 2

Na gruntach objętych normą GAEC 2 mają wg PS WPR obowiązywać następujące wytyczne:

Na trwałych użytkach zielonych: zakaz przekształcania lub zaorywania (dopuszcza się wykonanie zabiegu renowacji z zastosowaniem płytkiej uprawy gleby i podsiewu nie częściej niż raz na 4 lata); zakaz wydobywania torfu; zakaz budowy nowych rowów i instalacji drenujących do odwadniania/odprowadzania wody z terenu.

Na gruntach ornych: zakaz budowy nowych rowów i instalacji drenujących do odwadniania/odprowadzania wody z terenu; zakaz orania; zakaz wydobywania torfu.

Zakazy te trudno uznać za wystarczające dla ochrony torfowisk i mokradeł. W szczególności:

(a) Zakaz zaorywania z dopuszczeniem zabiegu renowacji i podsiewu użytków zielonych co 4 lata oznacza, że torfowiska i mokradła można będzie dalej użytkować tak samo, jak wszystkie intensywne użytki zielone, które są však objęte normą GAEC 1 (zachowanie trwałych użytków zielonych). Każda uprawa, również płytka, prowadzi do znacznego nasilenia emisji gazów cieplarnianych (które pochodzą głównie właśnie z wierzchniej, najbardziej przesuszonej warstwy torfu), a więc również do przyspieszenia procesu zanikania torfowisk¹¹, co jest literalnie sprzeczne z wymogiem ich ochrony. Emisje wywołane uprawą gleby nie wracają do poziomu sprzed uprawy w kolejnym roku, ewentualnie maleją stopniowo przez kolejne lata.

(b) Zakaz budowy nowych rowów i instalacji drenujących jest absolutnie niewystarczający, ponieważ niemal wszystkie torfowiska użytkowane rolniczo są już pocięte sieciami rowów i drenów odwadniających, a główną przyczyną ich ciągłej degradacji jest podtrzymywanie działania tych urządzeń poprzez pogłębianie, odnawianie i czyszczenie (wykaszenie) rowów; absolutnie koniecznym uzupełnieniem jest więc wprowadzenie zakazu odnawiania starych urządzeń melioracyjnych.

(c) Niezależnie od zakazów odwadniania należy rozważyć wprowadzenie ograniczeń co do skali odwadniającego działania systemów melioracyjnych będących własnością rolników, wprowadzając np. limity głębokości rowów, wymóg stosowania urządzeń piętrzących ograniczających odwodnienie do poziomu 30-50 cm poniżej powierzchni gruntu.

(d) Zakaz orania na gruntach ornych, jako wymóg wygląda dość zaskakująco, ale można domniemywać, że oznacza on możliwość utrzymania na torfowiskach (w stanie bagiennym!?) upraw roślin trwałych – np. plantacji borówek, roślin energetycznych, a także bezorkowej uprawy roślin rocznych, np. kukurydzy. Takie uprawy standardowo wymagają zapewnienia niskich poziomów wody, stosowania środków ochrony roślin i

¹¹ Offermanns, L., Tiemeyer, B., Dettmann, U., Rüffer, J., Düvel, D., Vogel, I., & Brümmer, C. (2023). High greenhouse gas emissions after grassland renewal on bog peat soil. *Agricultural and Forest Meteorology*, 331, 109309.

tym podobnych zabiegów agrotechnicznych i powinny być absolutnie wykluczone na mokradłach i wszystkich torfowiskach, nie tylko tych zachowanych w dobrym stanie. W naszej opinii adekwatnym zapisem byłby zakaz użytkowania torfowisk i mokradeł jako gruntów ornych (wymóg konwersji na trwałe użytki zielone).

Bez powyższych korekt, wdrożenie normy GAEC 2 nie doprowadzi do osiągnięcia jej celu, tj. nie zapobiegnie utracie węgla i emisji gazów cieplarnianych z torfowisk użytkowanych rolniczo, nawet na minimalnym areale, na którym ta norma miałaby być wdrożona.

3. Procedura legislacyjna

Zmiany w Planie Strategicznym zostały przyjęte przez Radę Ministrów bez uprzedniego przeprowadzenia konsultacji społecznych, co jest odstępniem od procedury wymaganej Konwencją z Aarhus. Niezależnie od braku formalnych konsultacji społecznych PS WPR, zwracamy też uwagę na nieuwzględnienie przez ustawodawcę uwag zgłaszanych przez przyrodników i przedstawicieli Ministerstwa Klimatu i Środowiska (MKiŚ) na wcześniejszym etapie. Zapisy GAEC 2 zawarte w PS WPR zostały przyjęte 30 października 2024 r. na posiedzeniu Komitetu Monitorującego PS WPR¹², przy zdaniu odrębnym przedstawicieli MKiŚ¹³. Wyrażone wówczas przez przedstawicieli MKiŚ wątpliwości, poparte również opiniami ekspertów z Centrum Ochrony Mokradeł¹⁴ oraz Ogólnopolskiego Towarzystwa Ochrony Ptaków wraz z koalicją kilkudziesięciu innych organizacji, są w dużym stopniu zbieżne ze stanowiskiem przytoczonym w niniejszej opinii.

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi w przeddzień głosowania projektu zmian przez KPRM poinformował o odstąpieniu od przeprowadzenia dla tych zmian strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, powołując się na uzgodnienie Głównego Inspektora Sanitarnego¹⁵. Jak ustaliliśmy, Minister Rolnictwa otrzymał także pismo od Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, zawierające słowa „uzgadniam nieprzeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko”, ale nie zawierające uzasadnienia. Pismo to nie stanowi prawidłowego uzgodnienia, ponieważ art. 48 ust 6 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz oceny oddziaływania na środowisko mówi, że „Uzgodnienie, o którym

¹² Uchwała Nr 79 Komitetu Monitorującego Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 z 07 listopada 2024 r. w sprawie zmian w części Warunkowość - w zakresie normy GAEC 2 Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027.

¹³ Protokół z III posiedzenia Komitetu Monitorującego Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 w dniu 30 października 2024 r. <https://www.gov.pl/attachment/18d8004a-d8c5-4c82-81bb-2e498605a734>

¹⁴ Kotowski W., Jabłońska E., Kozub Ł. 2024. Opinia na temat zmian w Krajowym Planie Strategicznym WPR, które mają być zaopiniowane przez Komitet Monitorującego PS WPR na posiedzeniu 30 października 2024r. Centrum Ochrony Mokradeł.

¹⁵ <https://www.gov.pl/web/rolnictwo/informacja-o-odstapieniu-od-przeprowadzenia-strategicznej-oceny-oddziaływania-na-srodowisko-zmiany-planu-strategicznego-dla-wspolnej-polityki-rolnej-na-lata-2023-20213>

mowa w ust. 1 i 2, wymaga uzasadnienia zawierającego informacje o uwarunkowaniach, o których mowa w art. 49". W konsekwencji, podjęta na podstawie uzgodnień GDOŚ i GIS decyzja MRiRW o odstąpieniu od strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, narusza prawo.

Odstąpienie od strategicznej oceny oddziaływania na środowisko w naszej opinii jest także nietrafne merytorycznie. Zmiana PS WPR w zakresie warunków normy GAEC 2 znacząco zmienia oddziaływanie całej Wspólnej Polityki Rolnej na środowisko i klimat, gdyż wskutek braku ograniczeń dla gospodarowania na torfowiskach częściowo zdegradowanych przyczyni się do kontynuacji i wzrostu emisji CO₂ z tych torfowisk. Sposób wdrożenia normy GAEC 2 jest jednym z elementów kluczowych dla sumarycznego oddziaływania Planu Strategicznego WPR na klimat. Oddziaływanie będzie także dotyczyć obszarów Natura 2000, gdyż wiele siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków chronionych w tych obszarach jest hydrologicznie powiązanych z kompleksami torfowymi o zawartości materii organicznej < 60%.

4. Podsumowanie

Zarówno merytoryczna treść zapisów o ochronie mokradeł i torfowisk w PS WPR, w tym pozostawienie w zakresie obowiązywania normy GAEC 2 tylko dobrze zachowanych torfowisk, dopuszczenie uprawy gleb organicznych i odnawiania systemów melioracyjnych, czy brak ograniczeń co do poziomu odwadniania, jak i tryb przeprowadzenia procesu legislacyjnego bez konsultacji społecznych i strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, miały na celu jak największe ograniczenie pozytywnych dla mitygacji zmiany klimatu i ochrony przyrody skutków tych przepisów. W naszej opinii aktualne zapisy dotyczące GAEC 2 są całkowicie niewystarczające.

Zwracamy uwagę że ochrona gleb zasobnych w węgiel organiczny jest jednym z najważniejszych elementów polityki klimatycznej w obszarze rolnictwa i użytkowania gruntów. Torfowiska są najbardziej skoncentrowanymi magazynami węgla organicznego w biosferze lądowej, zawierając na powierzchni 1 ha średnio ok. 1,1 tys. ton węgla¹⁶, czyli kilkakrotnie więcej niż jest zawarte na takiej samej powierzchni w biomase drzew w lesie strefy umiarkowanej i około dziesięciokrotnie więcej niż średnio w rolniczo użytkowanej glebie mineralnej. Emisje gazów cieplarnianych, w szczególności dwutlenku węgla i podtlenku azotu, spowodowane odwodnieniem i orką, wynoszą w naszej strefie klimatycznej nawet ponad 40 ton ekwiwalentu CO₂/ha/rok. Podstawowa i powszechna ochrona torfowisk rolniczych jest więc warunkiem koniecznym do wywiązania się z

¹⁶ Joosten H., Sirin A., Couwenberg J., Laine J., Smith P. 2016. The role of peatlands in climate regulation. W: Bonn A., Allott T., Evans M., Joosten H., Stoneman R. (Red.). Peatland restoration and ecosystem services: science, policy and practice. Cambridge University Press. (Vol. 66). Cambridge, UK: Cambridge University Press.

zobowiązań wynikających z polityki klimatycznej i NRL; jest też warunkiem adaptacji rolnictwa i ochrony przyrody do zmiany klimatu. W tym kontekście zupełnie nie do przyjęcia jest ograniczenie działania normy GAEC 2 do gleb o minimalnej zawartości 60% materii organicznej, ponieważ pozostawia niemal wszystkie użytkowane aktualnie torfowiska poza jakąkolwiek ochroną, co jest całkowicie sprzeczne z intencją przepisu na poziomie unijnym.

Dlatego wnioskujemy o ponowne opracowanie zasad implementacji normy GAEC 2 w Polsce, z uwzględnieniem przedstawionych w tej opinii postulatów. Apelujemy też o uwzględnienie głosu organizacji społecznych w procesie legislacyjnym, a także przeprowadzenie dla zmian PS WPR procesu strategicznej OOŚ lub, w przypadku usunięcia szkodliwych zapisów, przedstawienie stosownej merytorycznej opinii Głównego Dyrektora Ochrony Środowiska.

Jednocześnie zwracamy uwagę, że w uzupełnieniu do obligatoryjnej podstawowej ochrony mokradeł i torfowisk, konieczne jest opracowanie i wdrożenie skutecznych instrumentów wsparcia dobrowolnych działań rolników, ukierunkowanych na odtwarzanie wysokiego uwodnienia torfowisk rolniczych, przekształcając je w wielofunkcyjne bagienne strefy buforowe, uprawy paludikulturowe lub obszary chronione. Takie instrumenty wsparcia powinny uwzględniać wysokie początkowe koszty inwestycyjne oraz długą perspektywę czasową, jaka potrzebna jest do osiągnięcia celów klimatycznych.

Przewodniczący Komisji Ochrony Ekosystemów

dr hab. Wiktor Kotowski

Otrzymują:

- Pan Czesław Siekierski, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi
- Pan Piotr Otawski, Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska
- Pan Mikołaj Dorożala, Podsekretarz Stanu, Główny Konserwator Przyrody
- Pani Paulina Henning-Kloska, Ministra Środowiska